

Pleidooi voor een langzame start

Mardjan Seighali, voorzitter Humanistisch Verbond en directeur van de Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF

Opening Academisch Jaar, Universiteit voor Humanistiek, 6 september 2021

(Toespraak, onder embargo totdat ze deze heeft uitgesproken.)

Lao-Tse zei: "Als woelig water tot rust komt, wordt het langzaam helder. Als iets traag in beweging komt, komt het langzaam tot leven."

Traag in beweging komen klinkt in onze maatschappij niet meteen positief. Er is iets aan traagheid wat ons tegenstaat. Traag in beweging komen doet denken aan sloomheid, ingehaald worden en aan er niet alles uithalen wat er in zit.

Iemand die traag in beweging komt, is iemand die de bus al aan ziet komen maar niet versnelt, waardoor die voor haar neus wegrijdt. Iemand die kansen mist, eigenlijk.

Ook ik wilde absoluut niet traag zijn toen ik in de jaren negentig met mijn gezin naar Nederland vluchtte. Op mijn vijfde dag hier kocht ik een woordenboek in een winkel voor tweedehands spullen. Het was een beduimd exemplaar van grof bruin papier met een gescheurde kaft. Maar ik was gelukkig. Er zaten alle woorden in die ik nodig had om me verstaanbaar te maken in mijn nieuwe land. Ik moest in beweging blijven. Dat zou me helpen om geen kans te missen. Om mee te doen in Nederland.

Mijn drijfveer om snel vooruit te willen heeft me veel opgeleverd. Maar hij is vaak ook frustrerend geweest. Bijvoorbeeld als ik het gevoel had dat ik mijn tijd verdeed, dat ik te langzaam ging. Zoals ik al zei: we schatten traag in beweging komen minder op waarde dan een vliegende start.

Dit zie ik ook in mijn werk als directeur van UAF, de stichting die vluchtelingenstudenten, zoals ik ook was, helpt om een opleiding te kunnen volgen in Nederland. Gemeenten willen nieuwkomers zo snel mogelijk de bijstand uit krijgen, wat dikwijls betekent dat ze iedere beschikbare baan moeten aannemen en geen ruimte krijgen om zich om- of bij te scholen. Zo kan een gevluchte arts niet als dokter verder en is een jonge, ambitieuze advocaat veroordeeld tot schoonmaakwerk. Dat betekent een verkwisting van waardevolle grondstoffen.

Het UAF hielp mij met een beurs voor mijn eerste HBO-opleiding. En de rest is geschiedenis, zoals ze dat zeggen. Door niet meteen gedwongen worden te werken, door onderwijs te volgen kreeg ik de kans om mijzelf te ontplooien. Om ook in Nederland te kunnen laten zien wie ik ben en wat ik kan. We denken dat een vliegende start het meeste oplevert. We houden niet van stilstand, dus het lijkt logisch om van nieuwkomers te verlangen dat ze meteen iets bijdragen. Maar als je hierdoor de kennis en talenten van de mensen onbenut laat, dan gaan deze vanzelf verloren en bereiken we het tegengestelde van wat we willen. Een vliegende start brengt ons dan niet verder, maar minder ver dan we zouden willen.

Haast je langzaam. Het was een bekend gezegde bij de oude Romeinen. De bekende Rotterdammer Erasmus haalde het ook aan in zijn Adagia. In al je activiteiten moet je een goede balans vinden tussen voortvarendheid en zorgvuldigheid. Door te aarzelen, af te wachten en zaken goed te overwegen kan je later juist weer tijd winnen.

Onderwijs is misschien altijd wel een langzame manier van op gang komen. Toch is onderwijs absoluut geen verspilling. Het is een investering die zich later uitbetaalt, een investering waardoor je later vaart kan maken en verder kan komen. Op onderwijs moet daarom ook niet bezuinigd

worden, als het om tijd gaat. De maatschappij heeft het nodig dat studenten langzaam op gang kunnen komen.

We hoeven snelle ijver niet overboord te gooien, maar we moeten hem combineren met trage nauwkeurigheid. Dit kan voor een andere manier van in het leven staan zorgen. Als tijd om na te denken en reflectie waardevol zijn, is het misschien niet zo erg om de bus voor je neus weg te zien rijden. De tijd die je wacht op de volgende is geen verloren tijd meer. Ook deze tijd, een moment voor reflectie, levert je iets op.

Als UvH weten jullie als geen ander dat tijd voor reflectie geen verloren tijd is. Een groot deel van jullie studenten gaat na hun opleiding aan het werk als geestelijk verzorger namens het Humanistisch Verbond.

Geestelijk verzorgers ondersteunen mensen met vragen over het leven, over wat van waarde en betekenis is, over hoe je zinvol kan leven. Voor mensen die rouwen omdat ze afscheid moeten nemen, mensen die willen vieren dat ze met een ander verder gaan, mensen die maar niet loskomen van de drukte op het werk en mensen die verdieping zoeken.

Dit zijn geen makkelijke of snelle vragen, dit zijn levensvragen. Een antwoord op deze vragen krijg je niet zomaar. Ze vragen om rust, bezinning en ja, soms misschien even stilstaan. Ze zijn rijk en diepzinnig en kunnen ervoor zorgen dat wij steeds meer leren om snelle ijver met trage nauwkeurigheid te combineren.

Als onderzoeksinstituut laten jullie je evenmin verleiden door de waan van de dag. De UvH richt zich op de vraag hoe we een waardig en betekenisvol leven kunnen leiden in een rechtvaardige en zorgzame samenleving. Ook dit is een vraag die niet snel te beantwoorden is en een vraag die zich niet leent voor simpele antwoorden.

Ook als Humanistisch Verbond zien wij het belang van verdieping, reflectie en inspiratie. Met onze thema's zijn wij vaak al meer dan 40 jaar bezig. In die 40 jaar bewegen wij niet altijd op volle snelheid. Ons denken krijgt met de jaren verdieping en wordt versterkt door nieuwe maatschappelijke situaties en contexten.

Wij staan voor de vrijheid om zelf zin en vorm aan je leven te geven. Om die vrijheid te beschermen zijn snelle acties soms wel echt nodig. Als er een uitsluitende Nashville-verklaring rondgaat, stellen wij een inclusieve Liefdesverklaring op. Als vrijdenkers worden bedreigd, komen wij zo snel mogelijk in actie. Om bij te dragen aan een menswaardige en rechtvaardige samenleving kan het nodig zijn dat we ons mengen in het verhitte publieke debat. Timing is voor ons essentieel. Je wil niet alleen snelheid maken, maar ook nauwkeurig en goed onderbouwd zijn.

De Universiteit voor Humanistiek en het Humanistisch Verbond kunnen elkaar hierin versterken. We putten beide uit een rijke traditie. Jullie onderwijs en onderzoek inspireert ons vaak. Tegelijkertijd kunnen wij de beweging die jullie inzetten verder brengen, waardoor die echt verandering teweeg brengt in de maatschappij. Ik moet bijvoorbeeld denken aan de essaybundel van Caroline Suransky en Hans Alma over Verwevenheid die ons nu inspireert in het opzetten van een nieuw programma Groen humanisme.

Wat ons betreft bevestigen we vandaag dat wij als Universiteit voor Humanistiek en Humanistisch Verbond elkaar hard nodig hebben. We vullen elkaar aan. Laten we de dialoog blijven voeren over de beste manier om elkaar aan te blijven vullen.

Onderwijs en onderzoek is de investering altijd waard. Sterker nog: we kunnen niet zonder. Toenemende ongelijkheid en polarisatie, de uitdagingen van ons ecologisch systeem en de vitaliteit van de individuele mens vragen om slimme oplossingen voor groeiende problemen. Hierbij moeten we de kennis en kwaliteiten van zoveel mogelijk mensen, ook van nieuwkomers benutten. We doen alles en iedereen tekort door alleen maar te focussen op snelheid en korte termijn resultaten. Onderwijs en onderzoek zijn een manier om los te komen van het alledaagse, van de waan van de dag. Ze zijn nodig om tot nieuwe perspectieven te komen. Alleen met die perspectieven kunnen we daadwerkelijk vooruit blijven gaan als maatschappij.

Ik wil jullie bedanken voor de uitnodiging om hier te spreken. Het is voor mij altijd fijn om op een plek te zijn waar kennis wordt ontwikkeld en waar talenten tot bloei komen. We kunnen niet kiezen waar we geboren worden. En we kunnen ook niet altijd kiezen waar we terechtkomen. Dat geldt voor ons als mensen maar ook voor ons als organisaties met een gedeeld verleden. Maar ik geloof dat als we ergens zijn, dan kunnen we er wat van maken. Samen!